

Яценко П. І.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології, перекладу та світової літератури
факультету іноземної філології
Запорізького національного університету
<https://orcid.org/0000-0003-1489-0107>

КОМУНІКАТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ СКЛАДНОСУРЯДНОГО РЕЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ)

Анотація. У статті досліджено комунікативну організацію складносурядного речення сучасної німецької мови на матеріалі публіцистичного дискурсу, розглянуто важливі терміни прагматики – «висловлення», «мовленнєвий акт», «актуальне членування», «іллокуція» тощо.

Складносурядне речення представляє собою холонім, що складається з двох чи більше головних клауз, сполучених координативно. Таке реченнєве утворення має комплексну структуру, котра на комунікативному рівні реалізується у вигляді композитних чи комплексних мовленнєвих актів. Традиційно у макроакті поєднуються кілька мовленнєвих актів з однаковою іллокуцією (переважно, констативи чи квеситиви). Сполучення мовленнєвих актів з різною іллокутивною специфікою типово для публіцистичного дискурсу сучасної німецької мови, але використовується мовцями значно рідше класичної комбінації.

Специфічним для складносурядного речення мас-медіа стала парцеляція, що призводить до відокремлення від основної частини висловлювання однієї чи кількох клауз або частини клаузи. Утворені кілька висловлень, зазвичай, відрізняються від об'єднаного висловлення більшою експресивністю, вони також розставляють акценти на певних кластерах інформації у контексті.

Інтертекстуальність є однією з важливих характеристик складносурядних речень публіцистичного дискурсу. Вона проявляється при введенні парантези чи апозиції до базової структури складносурядного речення. Додані прошарки інформації уточнюють базовий рівень висловлювання, включаючи певні зауваження чи корективи автора.

Кластери інформації подаються у складносурядному реченні за допомогою різних тематичних прогресій. Серед існуючих типів прогресій (лінійна прогресія, прогресія з пропущеною темою, прогресія з гіпертемою та гіперремою) у публіцистичному дискурсі преважує останній тип прогресії, що пояснюється специфікою преси – показати ситуацію з різних сторін. Другою за поширеністю виявилася прогресія з пропущеною темою, що уможливило щільну презентацію фактів. Менш уживаними виявилися лінійна прогресія та комбінація тематичних прогресій.

Ключові слова: публіцистичний дискурс, складне речення, складносурядне речення, біном, поліном, мовленнєвий акт, парцеляція, парантеза, тематична прогресія.

Постановка проблеми. XXI століття – це час активного руху, швидкісних змін та комплексних процесів. Мовець сьогодення – досвідчена та освічена людина, мовлення якої є непростим і проходить кілька етапів ускладнення та спрощення. Реченнєвий конструкт, утворений у результаті таких процесів, зазвичай є складним та, часто, доволі експресивним.

Стягування кількох кластерів інформації на номінативному рівні призводить до виникнення сполуки, котру традиційно називають «складним реченням» [1, с. 72; 2, с. 398]. Координативне сполучення клауз призводить до утворення складносурядного речення (далі - ССР) або «паратаксиста» [3, с. 5; 4, с. 105], базовою моделлю якого є біном, отже поєднання двох головних клауз. Під поняттям «клауза» у вузькому сенсі розуміється найменша базова одиниця складного речення з предикативною вершиною. При сполученні трьох і більше клауз виникає складносурядний поліном. Ієрархічні відношення виникають у цьому виді речення тільки через його ускладнення інфінітивними чи партиципними зворотами. На відміну від базових складносурядних речень у художньому, науковому дискурсах тощо, комунікативна організація складносурядних біномів та поліномів у мас-медіа лишалися без належної уваги науковців минулих століть.

Складні номінативно, біноми та поліноми з координативним зв'язком мають ускладнену структуру висловлення на комунікативному рівні. Враховуючи дослідження актомовленнєвої специфіки та актуального членування висловлення в цілому, котрі здійснювалися науковцями минулого століття ([5; 6, с. 260; 7, с. 433]), все ж слід звернути увагу на комунікативну організацію складносурядного речення публіцистичного (або медійного) дискурсу, яке на сьогодні не ставало предметом окремих наукових студій.

Важливою характеристикою реченнєвих утворень у публіцистичному дискурсі є, з одного боку, деталізація та глибокий аналіз інформації перш ніж вона буде упакована у речення. У такому тексті додавання кластерів інформації відбувається виключно з певних вагомих причин, кожна деталь впливає на загальне розуміння ситуації, уточнення є вагомими та необхідними. З іншого боку, певні реченнєві утворення можуть бути доволі експресивними та передавати емоції чи настрої мовця, що часто привертає додаткову увагу до повідомлення. Порівняно із особливостями наукового спілкування ССР у мас-медіа все ж лишайються більш простими, адже публіцистичний стиль

орієнтується здебільшого на середньостатистичного читача. Саме це нестандартне поєднання деталізації та експресивності у ССР та відсутність детального опису його особливостей у комунікативному аспекті викликали зацікавленість авторки статті і допомогли зробити новий крок до вдосконалення знань щодо вживання ССР у публіцистичному дискурсі.

Актуальність роботи полягає у необхідності детального вивчення складносурядного речення в цілому, та у публіцистичному дискурсі зокрема, адже у працях попередників не містилося вичерпного аналізу цього типу речення.

Метою цього дослідження є вивчення комунікативної організації ССР сучасної німецької мови. Основними **завданнями** дослідження стали:

- виявити та проаналізувати іллокутивну специфіку ССР;
- з'ясувати особливості актуального членування ССР.

Об'єктом цього дослідження виступає *складносурядне речення* (ССР) – різновид складного речення, мінімальна модель якого утворюється сполученням двох головних клауз, поєднаних між собою сурядним зв'язком. **Предмет дослідження** – комунікативна організація складносурядного речення сучасної німецької мови на матеріалі публіцистичного дискурсу.

Матеріалом дослідження слугували 300 ССР, відібрані зі статей публіцистичного дискурсу, що висвітлювали різноманітні проблеми у часописі «Der Spiegel» 2014-2025 рр. ССР були відібрані шляхом суцільної вибірки без будь-яких обмежень. Матеріал було проаналізовано у комунікативному аспекті (встановлено іллокутивну специфіку висловлення та актуальне членування).

Виклад основного матеріалу дослідження. У студіях, присвячених складним реченням як одиницям мови і мовлення, особлива увага приділяється цілої низки ключових понять лінгвістики, серед яких – розмежування «речення» та «висловлення», поняття «мовленнєвий акт», «іллокуція», «актуальне членування речення» тощо. Задля кращого розуміння особливостей об'єкта дослідження, слід розібратися в них також.

Традиційно для лінгвістики XIX-XX ст. було вживання поняття «речення» при описі явищ мови і мовлення. На сьогоdnішній момент науковці майже одноголосно дотримуються розмежування сфер ужитку цих понять, де терміном «речення» користуються при описі предикативних утворень на номінативному рівні, а термін «висловлення» вживається при аналізі цих конструктів на комунікативному рівні [5, с. 120; 8, с. 321; 9, с. 357; 10, с. 218; 11, с. 2 т.і.], чого дотримуються також і в цій роботі.

Майже одноголосно лінгвістами сучасності підтримується підхід до висловлення як до «актуалізованого» речення [9, с. 633] з певною тема-рематичною структурою. Реалізоване у певній мовленнєвій ситуації, висловлення може мати усну чи письмову форму. Під час продукування висловлення виникає мовленнєвий акт (далі МА). Підтримуючи думку Дж. Остіна та інших провідних науковців [6, с. 260; 7, с. 433], кожен МА має локуцію (фонетично і граматично правильне висловлення), іллокуцію (мету висловлення) та перлокуцію (вплив іллокуції на реципієнта) [7, с. 433].

При дослідженні мовленнєвих актів виділяються прості (мікро-МА) та складні види (макро-МА). Так, простий МА містить одну іллокуцію, а макро-МА можуть містити кілька як однакових, так і різно спрямованих іллокутивних актів. Дослі-

дження сучасників свідчать про різні підходи щодо вивчення іллокутивного спрямування МА. Традиційним у XX ст. було виділення розповідних, питальних, спонукальних та бажальних речень, також виділялися вигуки. А. П. Загнітко виявив групу квазі-речень, де розрізняв вигуківі, вокативні та метакомунікативні [9, с. 445]. За таксономією К. П. Шнайдера слід виділяти директив, комісив, експресив та асертив [12, с. 870]. У цій статті дотримуємося універсальної класифікації (констатив, квеситив, директив, комісив).

Структурно складні МА традиційно розподіляються на складені, композитні та комплексні МА [3, с. 87-89]. До структури складених МА входять кілька простих МА, котрі сполучаються на основі перлокутивних відношень між їхніми конституентами. У таких МА перлокутивна мета першого конституента уможливує існування другого, у такому випадку перший МА зазвичай є вигук, звертанням, прощанням тощо. При утворенні композитних МА сполучаються два чи більше простих МА, поєднаних координативно. Це сполучення часто має спільну інтенцію, а його частини є рівноправними компонентами макро-МА. У комплексному МА сполучаються два іллокутивно різні МА, де один виступає головним, а інший – підпорядковуються йому [3, с. 90]. Один з пари МА виконує функцію ініціатора або відповіді на запит [3, с. 90]. У такому сполученні встановлюються ієрархічні відношення між мікро-МА.

Будучи продуктом мовлення, висловлення не існує поза контекстом, а є його невідомою ланкою. На цій підставі кожне висловлення містить частину вже актуалізованої, згаданої інформації (тему) та вводить щось нове (рему). В утвореній комбінації тем і рем проявляється актуальне членування речення, чие дослідження було розпочате ще А. Вейлем, Г. Паулем [13, с. 11]. Структурування висловлення у вказаному аспекті сприяє поступовій подачі кластерів інформації підчас мовлення.

Усі вище зазначені зауваження та тлумачення термінів говорять про складність обраної теми та необхідність подальших досліджень у цій сфері. Обраний об'єкт вивчення – ССР у публіцистичному дискурсі – представляє собою реченнєвий конструкт, що потребує подальшого аналізу у різних контекстах.

Традиційно ССР на номінативному рівні представляє собою сполучення двох або більше простих клауз (див. Табл. 1):

На комунікативному рівні така структура реалізується як композитний чи комплексний мовленнєвий акт (див. Табл. 2). Утворення складених МА з ієрархічними відношеннями у ньому є не типовим для ССР.

Переважає більшість ССР на комунікативному рівні представляє собою композитний макро-МА, де сполучаються мікро-МА зі схожою іллокуцією (див. Табл. 3):

Макро-МА, що утворюються констативами (1), домінує над іншими можливими комбінаціями, другими за поширеністю є сполучення квеситивів (2), інші комбінації односпрямованих МА у нашій вибірці не виявлені: (1) *Diese werden vom regionalen Energieversorger bezahlt und die Kosten dafür wohl auf dessen Kunden umgelegt.* [Spiegel 37, 2025, S. 12]; (2) *Warum wollen Sie dann mit dem alten Management weitermachen und vertrauen nicht einem externen Verwalter?* [Spiegel, 17, 2014, S. 58]. Так, у (1) містяться два констативи, де другий спрямований на детальніше розкриття ситуації. ССР (2) утворене двома спо-

Таблиця 1

Кількість головних речень у складносурядному реченні

Кількість головних	2	3	4	5	6	Разом
	232	56	10	-	2	300
Процентне співвідношення	77,3%	18,7%	3,3%	0%	0,7%	100%

Таблиця 2

Ілокутивна організація складносурядних речень

Вид МА	Кількість ССР	Процентне співвідношення
Композитні МА	377	98,2%
Комплексні МА	7	1,8%
Складені МА	0	0%
Разом	384	100%

Таблиця 3

Ілокутивна організація ССР як композитного МА

МА1 ↔ МА2	Кількість ССР	Процентне співвідношення
Конст1 ↔ Конст 2	366	97%
Квесит 1 ↔ Квесит 2	11	3%
Дир 1 ↔ Дир 2	0	0%
Коміс 1 ↔ Коміс 2	0	0%
Разом	377	100%

лученими квеситивами, де другий допомагає краще розкрити запит мовця, уточнюючи та поглиблюючи його.

Значно менше проаналізованих ССР є комплексними МА (див. Табл. 4):

Сполучення мовленнєвих актів з різним ілокутивним спрямуванням вживається рідко (див. Табл. 4). Поєднуватися можуть констатив та квеситив (3, 4), директив та комісив (5) тощо. Усі зазначені сполучення є можливими через специфіку публіцистичного дискурсу – поєднувати фактичне викладення матеріалу із його обговоренням, коментувати певні висловлення із залученням питань, часто, риторичних тощо: (3) „*Der stellvertretende prdnjestrrowsische Außenminister könnte eventuell nächste Woche ... Aber haben Sie überhaupt eine Akkreditierung?*“ [Spiegel, 17, 2014, S. 54]; (4) *Wirtschaftlich mag ein solches Verhalten sinnvoll sein, politisch und ethisch ist es oft grenzwertig. Aber wer setzt die Grenzen?* [Spiegel, 17, 2014, S. 72]; (5) „*Kommt rein, ich zeige euch was Besonderes.*“ [Spiegel, 17, 2014, S. 55]. Так, у (3)

сполучення ілокутивно різних МА призвело до парцелювання квеситиву. Утворення двох висловлень таким чином звертає ще більше уваги реципієнта на другий, парцельований, елемент. Питання набуває характеристики риторичного. Так само утворюється і поліномне ССР, якщо до комплексу констативів додається квеситив (4). У ССР (5) мовець пропонує реципієнтам приєднатися до нього, що виражено директивом, у другому мікро-МА він вказує на свій намір у подальшому – показати щось особливе, тим самим обіцяючи їм нові враження.

Ілокутивно складні ССР здійснюють комплексний вплив на реципієнтів. Перлокутивний ефект у таких МА є різним. Так, у випадку (3-4) низка фактів, перелічених у першій частині, розкриває ситуацію з різних боків та фіксує увагу реципієнта на центральній ознаці (у (4) – *grenzwertig*), що призводить до виникнення риторичного питання – адже невідомо, хто ці межі встановлює. Це примушує реципієнта більш глибоко замислюватися над прочитаним у першій частині та краще аналізу-

Таблиця 4

Ілокутивна організація ССР як комплексного МА

МА1 \ МА2	КОНСТ	КВЕСИТ	ДИР	КОМІС	Разом
КОНСТ	↔ 0(0%)	↔ 4 (1,2%)	↔ 0 (0%)	↔ 1 (0,3%)	5 (71,4%)
КВЕСИТ	↔ 0 (0%)	↔ 0(0%)	↔ 0 (0%)	↔ 0 (0%)	0(0%)
ДИР	↔ 0 (0%)	↔ 1 (0,3%)	↔ 0 (0%)	↔ 1 (0,3%)	2 (28,6%)
КОМІС	↔ 0 (0%)	↔ 0 (0%)	↔ 0 (0%)	↔ 0 (0%)	0 (0%)
Разом	0 (0%)	5 (71,4%)	0 (0%)	2 (28,6%)	7 (100%)

вати наслідки. Риторичне питання не передбачає відповіді на нього, але чітко спрямовує увагу реципієнта, фокусуючи його на головному.

Перлокутивний ефект ССР (5) є дещо іншим. Спонування реципієнтів до певних дій, а саме, приєднатися до мовця у приміщенні, сполучається із поясненням того, що їх очікує. Таким чином пом'якшується сила директиву, він стає запрошенням до дій (ініціюючий МА) заради отримання певної бажаної інформації. Така стратегія маніпулювання реципієнтами призводить до очікуваного ефекту частіше, адже вона більше схожа на дружнє спілкування в інтересах другої сторони.

У комунікативному аспекті ССР мають низку особливостей, що також характеризують їх як складних утворень на цьому рівні. Найпоширенішим з таких процесів виявилася парцеляція – порушення зовнішньої форми висловлення при внутрішній його єдності. У проаналізованій вибірці 27,7% усіх ССР парцелюється одна ціла клауза (3), комплекс з клауз (6) чи відсікаються окремо кілька клауз (7): (6) *Nicht alles ist schlecht in Afghanistan, so das Mantra. Doch die Sicherheit bröckelt gerade im Norden, das müssen sogar Regierungsberichte einräumen.* [Spiegel, 17, 2014, S. 26]; (7) *Im Osten ist neben der Oligarchenherrschaft das organisierte Verbrechen stark. Aber natürlich gibt es auch berechtigte Klagen aufrechter Bürger. Und daran sind Fehler der jetzigen Regierung schuld.* [Spiegel, 17, 2014, S. 80]. Утворені кілька висловлень все ж тяжіють один до одного і разом розкривають єдину макро-ситуацію. Іншим зафіксованим способом спрощення реченнєвого утворення виявилася еліпсация, де скорочується підмет (2) чи частина присудка (1).

Ще однією особливістю ССР у публіцистичному дискурсі стала його інтертекстуальність, що уможлиблюється додаванням другорядного прошарку інформації у вигляді парентези (вставних конструкцій) (8) та апозицій (9): (8) *Er ist mein Vater, und ich bin sein Sohn – mit durchaus ambivalenten Erinnerungen an unsere Beziehung.* [Spiegel, 17, 2014, S. 10]; (9) *Ich habe in Rom gelebt, Welthauptstadt der Katholiken, von meiner Terrasse aus sah man den Petersdom.* [Spiegel, 17, 2014, S. 57]. Номінативно просто, виражені, переважно, словосполученнями (8), парентези та апозиції у ССР представляють собою констативи, що уточнюють основний комунікативний прошарок, додаючи інформативні (9) або емоційні (8) ремарки автора.

ССР, як складні реченнєві утворення, подають інформацію у вигляді різних тематичних прогресій (див. Табл. 5).

Переважає більшість ССР у проаналізованій вибірці побудована за тематичною прогресією з гіпертемою та гіперремою (10) та прогресією з пропущеною темою (11): (10) *Götter^{T-1} haben keine Nachfolger^{R-1}. Und Macron^{T-2}, der Jupiter der französischen Politik, dachte gar nicht daran, sich einer Parteistruktur zu fügen^{R-2}.* [Spiegel 37, 2025, S. 6]; (11) *Bei diesem^{T-1} wurden die beiden jüngsten Block-Kinder entführt^{R-1}, nach Deutschland gebracht^{R-2} und ihrer Mutter übergeben^{R-3}.* [Spiegel 37, 2025, S. 17].

Так, у (10) наведено класичний приклад тематичної прогресії з гіпертемою та гіперремою, обидві частини ССР демонструють різні сторони макро-ситуації, завдяки чому виникає порівняння, що призводить до іронічного підтексту. Презентація різних аспектів певної ситуації є дуже типовим для ССР, яке, завдяки своїй складній внутрішній структурі, уможлиблює детальну передачу аспектів питання, що висвітлюється. У ССР (11) вживається інший принцип побудови речення у мас-медіа, а саме ущільнення структури, де, завдяки вилученню теми, події у ситуації нанизуються одна на одну та чітко передають загальну картину події. Інколи у реченнях з такою прогресією тема може повторюватися у кожній частині, що сприяє утворенню акцента на певному кластері відомої інформації. Обидві техніки представлення макро-ситуації превалюють над іншими видами прогресій.

Третій тип прогресії – лінійна тематична прогресія (12) – також вживається у цьому дискурсі: (12) *Zu diesem symbolischen Abrüstungseinsatz^{T-1} gehört ja parallel eine massive Militarisierung der Außenpolitik^{R-1}. Und das^{T-2 (R-1)} ist für uns eben das falsche Symbol^{R-2}.* [Spiegel, 17, 2014, S. 22]. Хоча цей вид актуального членування речення є дуже простим для використання, однак вживається значно менше, порівняно із іншими видами тематичної прогресії. Така ситуація пояснюється превалюючим нашаруванням нової інформації завдяки іншим типам прогресії, що у мас-медіа відіграє важливу роль. Інформація у реченні з лінійною прогресією подається як ланцюг подій, що є більше типовим для художнього дискурсу.

Найменшу групу ССР утворюють речення з комбінаціями тематичних прогресій (13-15): (13) *In einem New Yorker Krebsforschungszentrum^{T-1} werden bereits Computer als Diagnose-Tools eingesetzt^{R-1}, sie^{T-2 (R-1)} erstellen anhand von Datenvergleichen den bestmöglichen Behandlungsplan^{R-2} – und erzielen erstaunliche Trefferquoten^{R-3}.* [Spiegel, 17, 2014, S. 74]; (14) *Es gibt^{T-1} keine genauen Statistiken^{R-1}, wir^{T-2} reden von ungefähr zwei Millionen Flüchtlingen im Land^{R-2}, das^{T-3 (R-2)} dürfte die zuverlässigste Schätzung sein^{R-3}.* [Spiegel, 17, 2014, S. 76]; (15) *Niemand^{T-1} hat sie dazu gezwungen^{R-1}, den Gulag^{T-2} gibt es nicht mehr^{R-2}, niemand^{T-1} stand mit einer Waffe hinter dem Rücken dieser Menschen^{R-3} und hat gesagt^{R-4}: „Ihr müsst das unterschreiben.“* [Spiegel, 17, 2014, S. 82]. Так у (13) перша частина подається як лінійна прогресія, друга частина додається у вигляді прогресії з пропущеною темою, що сприяє ущільненню доволі великого висловлення. У (14) перший блок подано як прогресія з гіпертемою та гіперремою, у другій частині висловлення інформація додається у вигляді лінійної прогресії. Приклад (15) містить висловлення, побудоване за прогресією з гіпертемою та гіперремою, а друга частина додана за прогресією з пропущеною темою. Усі три типи прогресії можуть комбінуватися між собою. Подання інформації залежить від інтенції мовця.

Таблиця 5

Актуальне членування ССР у публіцистичному дискурсі

Тип прогресії	Прогресія з гіпертемою та гіперремою	Прогресія з пропущеною темою	Лінійна прогресія	Комбінація прогресій	Разом
Кількість ССР	117	101	51	31	300
Процентне співвідношення	39%	33,7%	17%	10,3%	100%

Висновки. У результаті проведеної наукової розвідки було встановлено, що ССР як на номінативному, так і на комунікативному рівнях є складним реченнєвим утворенням. Номінативно непростий конструкт може мати базову модель (біном) або похідну (поліном). Холонім утворюється шляхом сполучення кількох клауз, кожна з яких доєднується координативно.

Складність ССР проявляється і на комунікативному рівні, де кілька мікро-МА сполучаються у макро-МА. Такі поєднання можуть бути представлені у вигляді композитного чи комплексного МА. Переважна більшість ССР є композитними МА, де кілька мікро-МА мають однакове ілокутивне спрямування. Домінуючим є сполучення констативів, менш поширені квеситиви. У разі утворення комплексного МА один є ініціюючим, другий додається із іншою ілокуцією, напр., констатив та квеситив, директив та комісив тощо.

Типовим для ССР публіцистичного дискурсу є також парцелювання окремої клаузи чи низки клауз. Іншим поширеним процесом є еліпсация. Ускладнення ССР відбувається при додаванні клауз до базового біному, а також при утворенні другого прошарку інформації при парантезі та апозиції.

Вже у першому наближенні до об'єкта аналізу стає очевидним, що дослідження особливостей складного речення, зокрема складносурядного речення, у публіцистичному дискурсі є актуальним питанням сучасної лінгвістики, а наведені міркування можуть дати поштовх до нових розвідок у *перспективі*, де особливої вагомості набуває аналіз складносурядного речення у художньому, офіційно-діловому дискурсі, а також порівняльний аналіз складносурядного речення німецької мови у вказаних дискурсах.

Література:

- Вихованець І. Р. Типи синтаксичних одиниць. *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. праць. К., 2002. № 6. Кн. 1. С. 70-76.
- Hentschel E., Weydt H. *Handbuch der deutschen Grammatik*. [5., überarb. und aktualisierte Auflage]. Berlin : Walter de Gruyter, 2021. 505 S.
- Приходько А. М. Складносурядне речення в сучасній німецькій мові. Запоріжжя : Запоріж. держ. ун-т, 2002. 292 с.
- Pittner K., Berman J. *Deutsche Syntax. Ein Arbeitsbuch*. [7., überarb. und erweiterte Auflage]. Tübingen : Narr Francke Attempto, 2021. 225 S.
- Austin J. L. *Performative Utterances*. *The Philosophy of Language*. N.Y., Oxford, 1996. P. 120-129.
- Eichler W. *Deutsche Grammatik*. Athenäum : BELTZ, 1994. 313 S.
- Weiyun He A. *Discourse Analysis. The Handbook of Linguistics* [ed. by M. Aronoff, J. Rees-Miller]. Oxford : Blackwell publishing, 2004. P. 428-445.
- Бацевич Ф. С. *Основи комунікативної лінгвістики* : [підручник]. К. : Видавничий центр "Академія", 2004. 344 с.
- Загнітко А. П. *Теоретична грамати́ка української мови. Морфологія. Синтаксис* : монографія. Донецьк : ТОВ "ВКФ"БАО", 2011. 992 с.
- Sprachwissenschaft: Grammatik, Interaktion, Kognition*. [Hrsg. P. Auer]. Stuttgart, Weimar: J. B. Metzler, 2013. 465 S.
- Grammatik der deutschen Sprache* [in 3 Bd.]. [Zifonun G., Hoffmann L., Strecker B. u.a.]. B., N. Y.: Walter de Gruyter, 1997. 2569. Bd. 3. 1997.S. 1683-2569.

- Schneider K. P. *Pragmatics. Encyclopedia of Linguistics* [ed. Ph. Strazny] : [in 2 vol.]. N.Y., Oxon : Fitzroy Dearborn, 2005. Vol. 2. P. 869-872.
- Paul H. *Deutsche Grammatik*. Halle a. S. : Verlag von Max Niemeyer, 1919. Bd. 3, Teil 4 : Syntax (erste Hälfte). 1919. 456 S.

Перелік ілюстративних джерел

- Der Spiegel. Berlin: Spiegel, 2014. Vol. 17. 142 S.
- Der Spiegel. Berlin: Spiegel, 2025. Vol. 37. 122 S.

Yatsenko P. Communicative organisation of compound sentence in the modern German language (based on media discourse)

Summary. This article offers a communicative study of the compound sentence in the modern German language based on media discourse. Important terms of pragmatics, such as "utterance", "speech act", "thematic progression", "illocution" and others are discussed here too.

The compound sentence is a sentence, which consists of two or more main clauses, which are connected to each other coordinatively. Such a sentence has a complex structure, which appears on the communicative level as a composite or complex speech act. Traditionally, several speech acts with the same illocution are connected in one macro-act (mostly, constatives or quesitives). The combinations of speech acts with different illocutions is typical for the media discourse of the modern German language, but it is used less often than the classical combination.

Parcellation is a special feature of compound sentences in the media discours, that result of what is that one or several clauses are separated from the main part of the sentence. Several utterances, which appear in a such way, differ from the whole utterance because of its expressiveness, they make accents on some parts of the information in the context.

Intertextuality is one of the important features of compound sentences in the media discourse. It appears, when parenthesis or apposition is taken into the basic structure of the compound sentence. Added layers of information clarify the basic level of the utterance, including some remarks or corrections of the author.

Clusters of information are added in the compound sentences due to different thematic progressions. Among existed types of progressions (linear progression, progression with missed rheme, extended progression with hyper-theme and -rheme) the dominating type in the media discourse is the last one, what can be explained by the specific of media – to show the situation from different sides. The second popular progression is the progression with missed rheme that allows dense presentation of facts. Linear progression and combinations of progressions are less used in media discourse.

Key words: media discourse, complex clause, compound sentence, binome, polynome, speech act, parcellation, parenthesis, thematic progression.

Дата першого надходження рукопису
до видання: 24.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису
після рецензування: 26.11.2025
Дата публікації: 30.12.2025